

Informácia
o aktuálnom stave, priebehu a aktivitách k sanácii environmentálnej záťaže
„Bratislava – Vrakuňa - Vrakunská cesta – skládka CHZJD – SK/EZ/B2/136“

„Informácia o aktuálnom stave, priebehu a aktivitách k sanácii environmentálnej záťaže „Bratislava – Vrakuňa - Vrakunská cesta – skládka CHZJD – SK/EZ/B2/136“ sa predkladá ako informatívny materiál.

Materiál popisuje všetky práce a konania, ktoré boli realizované v rámci riešenia environmentálnej záťaže „Bratislava – Vrakuňa - Vrakunská cesta – skládka CHZJD – SK/EZ/B2/136“ (ďalej len „environmentálna záťaž“).

Financovanie uvedenej environmentálnej záťaže bolo plánované v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia (OP KŽP), financovaný z prostriedkov Európskych štrukturálnych fondov. Nakoľko programové obdobie pre OPKŽP končí, tak financovanie uvedenej sanácie environmentálnej záťaže je plánované z Operačného programu Slovensko.

Realizované práce a konania v rokoch 2013 – 2023

V rokoch 2013 - 2015 Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR) zabezpečilo ako objednávateľ podrobný geologický prieskum životného prostredia na lokalite skládky bývalých CHZJD vo Vrakuni. Geologický prieskum bol realizovaný, na základe verejného obstarávania, zhotoviteľom geologických prác združením DEKONTA Slovensko. Výsledky podrobného geologického prieskumu životného prostredia boli vyhodnotené v Záverečnej správe geologickej úlohy „Prieskum environmentálnej záťaže Vrakunská cesta – skládka CHZJD – SK/EZ/B2/136“. Súčasťou záverečnej správy bola aj analýza rizika znečisteného územia a štúdia uskutočniteľnosti sanácie. Na základe uvedeného geologického prieskumu boli získané podrobné informácie o kontaminácii podzemnej vody, pôdy a horninového prostredia, vrátane rozsahu kontaminačného mraku zasahujúceho do chránenej vodohospodárskej oblasti Žitný ostrov.

MŽP SR bolo uznesením vlády Slovenskej republiky č. 515/2016 zo 16. 11. 2016 určené ako príslušné ministerstvo na vykonanie povinností povinnej osoby na úseku environmentálnej záťaže podľa § 5 ods. 7 zákona č. 409/2011 Z. z. o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej záťaže a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov na lokalite Bratislava - Vrakuňa - Vrakunská cesta - skládka CHZJD.

MŽP SR ako príslušné ministerstvo na vykonanie povinností povinnej osoby na základe uznesenia vlády č. 515/2016 zo 16. 11. 2016, vypracovalo a doručilo návrh Plánu prác OÚ Bratislava dňa 23. 1. 2017. Dňa 27. 1. 2017 začalo správne konanie vo veci schválenia návrhu plánu prác na odstránenie environmentálnej záťaže. OÚ Bratislava schválilo plán prác rozhodnutím č. OU-BA-OSZP1-2017/025449/DUM-r zo dňa 11. 12. 2017. Spoločnosť HASTA, s.r.o., Žilina sa ako účastník konania dňa 9. 1. 2018 odvolal voči vydanému rozhodnutiu OÚ Bratislava..

MŽP SR, ako druhostupňový odvolací orgán, vydalo rozhodnutie č. 5190/2018-5.2, 38293/2018 z 12. 7. 2018, ktorým potvrdilo rozhodnutie OÚ Bratislava. Dňa 15. 8. 2018 nadobudlo právoplatnosť rozhodnutie MŽP SR.

Verejné obstarávanie na zhotoviteľa sanácie environmentálnej záťaže bolo vyhlásené dňa 28. 4. 2017. Dňa 20. 9. 2018 nadobudla účinnosť zmluva so zhotoviteľom geologických prác na sanáciu environmentálnej záťaže. Dňa 26. 9. 2018 bolo zverejnené Oznámenie o výsledku verejného obstarávania na sanáciu environmentálnej záťaže.

Verejné obstarávanie na zhotoviteľa odborného geologického dohľadu (OGD) na sanáciu environmentálnej záťaže bolo vyhlásené 7. 2. 2018. Dňa 6. 12. 2018 nadobudla účinnosť zmluva so zhotoviteľom OGD. Dňa 12. 12. 2018 bolo zverejnené Oznámenie o výsledku verejného obstarávania na OGD.

Konanie o posudzovaní vplyvov na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov začalo 23. 2. 2018. Dňa 20. 8. 2018 vydal Okresný úrad Bratislava rozhodnutie, podľa ktorého sa sanácia environmentálnej záťaže nebude posudzovať podľa uvedeného zákona. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 29. 12. 2018.

Výsledky podrobného geologického prieskumu životného prostredia na lokalite Bratislava - Vrakuňa - Vrakunská cesta - skládka CHZJD boli podkladom pre vypracovanie projektu geologickej úlohy sanácie environmentálnej záťaže „Sanácia environmentálnej záťaže Bratislava – Vrakuňa - Vrakunská cesta – skládka CHZJD – SK/EZ/B2/136“. Tento projekt bol vypracovaný vo februári 2017.

Návrh riešenia sanácie environmentálnej záťaže podľa projektu geologickej úlohy spočíva v enkapsulácii uloženého odpadu, teda vo vybudovaní podzemnej tesniacej steny (PTS), povrchovej tesniacej vrstvy (PTV) a následnom čerpaní a čistení podzemnej vody kontaminačného mraku. Tento návrh predstavuje najrýchlejší, najúčinnější a aj finančne najvhodnejší spôsob zamedzenia prenikania znečistenia do podzemných vôd Žitného ostrova.

Zhotoviteľ geologických prác začal v novembri 2018 geologické práce podľa projektu geologickej úlohy sanácie environmentálnej záťaže, ktorý je prílohou Zmluvy o dielo č. 111/2018/5, realizáciou prípravnej etapy, ktorá zahŕňa tieto hlavné činnosti:

- doplnkový geologický prieskum životného prostredia environmentálnej záťaže (ukončený záverečnou správou geologickej úlohy v júni 2019 v sume 739 791,60 eur s DPH),
- overenie technológie čistenia podzemnej vody,
- dopracovanie realizačného projektu geologickej úlohy sanačných prác,
- stavebná príprava.

Dňa 13. 1. 2020 bola príslušnému stavebnému úradu doručená žiadosť o stavebné povolenie.

- 13. 11. 2020 vydal stavebný úrad Ružinov, Bratislava stavebné povolenie a následne boli doručené odvolania k rozhodnutiu.
- 27. 1. 2021 boli stavebnému úradu doručené vysvetlenia MŽP SR k odvolaniam.
- 13. 5. 2021 Okresný úrad Bratislava zamietol odvolania účastníkov konania a potvrdil napadnuté rozhodnutie stavebného úradu
- 31. 5. 2021 nadobudlo stavebné povolenie právoplatnosť
- zo strany niektorých subjektov boli podané žaloby na Krajský súd v Bratislave proti rozhodnutiu Okresného úradu Bratislava vo veci vydaného stavebného povolenia. MŽP SR pripravilo stanovisko pre Krajský súd Bratislava a komunikuje s vlastníkami pozemkov na mimosúdnom riešení vecí.
- 30. 5. 2023 podalo MŽP SR stavebnému úradu v Ružinove, Bratislava, listom ministra životného prostredia, oznámenie o začatí stavby – stavebných prác.

Dňa 13. 1. 2020 bolo začaté vyvlastňovacie konanie na Okresnom úrade Bratislava, kde prebehlo sedem vyvlastňovacích konaní.

- 26. 6. 2020 bolo ústne pojednávanie k podaným návrhom na vyvlastnenie,
- 11. 12. 2020 a 4. 1. 2021 nadobudli právoplatnosť dve rozhodnutia o vyvlastnení (v rámci zvyšných 5 sa účastníci vyvlastňovacích konaní odvolali),

- 28. 7. 2021 a následne 13. 8. 2021 zamietlo Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky (MDaV SR) odvolania účastníkov zvyšných vyvlastňovacích konaní,
- Od 6. 8. 2021 do 26. 8. 2021 nadobudlo právoplatnosť zvyšných 5 rozhodnutí o vyvlastnení,
- spoločnosti FISEBI a JAN.SON podali 5.10.2021 a 16.11.2021 návrhy na konanie o zrušenie vyvlastňovacích rozhodnutí,
- 22. a 23. 2. 2022 Okresný úrad Bratislava rozhodnutia o vyvlastnení zrušil,
- MŽP SR podalo 14.3.2022 odvolania voči rozhodnutiam o zrušení vyvlastnenia,
- 29. 4. 2022 nadobudli rozhodnutia MDaV SR o zrušení vyvlastnenia právoplatnosť,
- všetky vyvlastňovacie rozhodnutia platia odo dňa nadobudnutia ich právoplatnosti do 30. 6. 2023.
- Riadiaci orgán pripravil Rozhodnutie o schválení ŽoNFP a dňa 08.02.2021 bolo predložené ministrovi životného prostredia na podpis,
- 31. 3. 2023 Riadiaci orgán zastavil konanie o žiadosti, na základe doručeného prejavu vôle žiadateľa (Minister) o späťvzatie žiadosti.
- 14.04.2023 Rozhodnutie o zastavené konania o žiadosti o poskytnutie NFP podpísané ministrom.

Posledná informácia od zhotoviteľa geologických prác sanácie environmentálnej záťaže z 06/2023 uvádza navýšenie realizačného rozpočtu o 20%.

Zmluva medzi s vysúťaženým zhotoviteľom geologických prác a MŽP SR končí dňa 30. 6. 2023. Po začatí prác stavebnej prípravy došlo zo strany zhotoviteľa k ich pozastaveniu o.i. z dôvodov spočívajúcich vo vyvlastňovacích konaniach, stavebnom konaní, aktuálnych mimoriadnych okolnostiach (ochorenie covid-19, vojnový konflikt na Ukrajine, aktuálna značná cenová nestabilita).

Podľa aktuálnych informácií, zhotoviteľ je aktuálne technicky pripravený realizovať sanačné práce na lokalite Bratislava - Vrakuňa - Vrakunská cesta - skládka CHZJD.

MŽP SR má za to, že je potrebné predĺžiť jestvujúcu zmluvu so zhotoviteľom geologických prác a pokračovať v projekte sanácie environmentálnej záťaži na lokalite Bratislava - Vrakuňa - Vrakunská cesta - skládka CHZJD, nakoľko ide najmä o

- plnenie uznesenia Vlády Slovenskej republiky č. 515/2016 zo dňa 16. 11. 2016,¹
- plnenie Štátneho programu sanácie environmentálnych záťaží (2022 – 2027),² ktorý bol schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 320/2022 zo dňa 11.05.2022,³
- plnenie Vodného plánu Slovenska na roky 2022 – 2027, Plán manažmentu správneho územia povodia Dunaja, schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 319/2022 zo dňa 11. 5. 2022⁴
- plnenie Akčného plánu ochrany vody v Chránenej vodohospodárskej oblasti Žitný ostrov,⁵ ktorý bol schválený uznesením Vlády Slovenskej republiky č. 325/2023 zo dňa 12.06.2023,⁶

¹ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/16105/1>

² <https://www.minzp.sk/files/sekcia-geologie-prirodných-zdrojov/statny-program-sanacii-sps-ez-2022-2027.pdf>

³ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27200/1>

⁴ <https://www.minzp.sk/voda/vodny-plan-slovenska/>

⁵ <https://www.minzp.sk/voda/chvo/akcny-plan-ochrany-vod-chvo-zitny-ostrov.html>

⁶ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/28531/1>

- plnenie prevenčnej povinnosti a plnenie povinností ministerstva ako ústredného orgánu štátnej správy na úseku environmentálnej záťaže,⁷
- spoločenský dôležitý akt pre potreby ochrany životného prostredia, ako aj ochrany pôdy, zdrojov podzemnej vody, ktorá sa v tejto oblasti využíva aj na pitné účely pre veľkú časť populácie Slovenska, obytných a úžitkových plôch zasahovaných touto environmentálnou záťažou,⁸
- zabránenie ďalšej kontaminácie, ktorá sa v čase rozširuje.⁹

Nepokračovanie v projekte a teda nerealizovanie projektu sanácie environmentálnej záťaži na lokalite Bratislava - Vrakúňa - Vrakunská cesta - skládka CHZJD by malo za následok ďalšie pretrvávanie tohto negatívneho stavu a všetkých ohrození s tým spojených. Toto zdržanie by súčasne podľa konzultácií s odbornými organizačnými útvarmi ministerstva malo procesne za následok vrátenie sa v čase s odhadom 2 - 4 rokov späť (v dôsledku opätovnej prípravy / revízie administratívnych, technických, právnych podkladov, procesov verejného obstarávania, procesov súvisiacich s postupmi vzťahujúcimi sa ku geologickej činnosti, agende vyvlastňovania a stavebného práva, agende vplyvov na životné prostredie, agende financovania zo zdrojov EÚ), oddialilo by dokončenie samotnej etapy sanácie a predstavovalo by prehĺbenie problému znečisťovania životného prostredia (pôdy, podzemných vôd, obytných a úžitkových plôch) touto environmentálnou záťažou.

Nakoľko k oddialeniu priebežnej realizácie a dokončenia diela (sanácie) došlo o.i. z dôvodov uvedených vyššie, zámerom MŽP SR je zabezpečiť ďalšiu realizáciu a dokončenie diela prostredníctvom právnych inštitútov, ktoré takýto postup aprobujú¹⁰ - vzhľadom na niektoré aspekty ultimativnosti takéhoto postupu a zámer financovania realizácie diela z prostriedkov EÚ (Program Slovensko)¹¹ je však v prípade formalisticko – administratívneho vyhodnotenia tohto postupu potrebné uzrozmene a akceptácia prípadného udelenia finančnej opravy podľa príslušných postupov.

Zároveň, keďže podľa súčasného Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky,¹² vláda SR

- považuje za nevyhnutné zvýšiť úsilie pri eliminácii negatívnych vplyvov znečistenia a environmentálnych záťaží na obyvateľov a životné prostredie,
- podnikne kroky k zrýchleniu ich odstraňovania,

⁷ podľa § 415 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, každý je povinný počínať si tak, aby nedochádzalo ku škodám na zdraví, na majetku, na prírode a životnom prostredí;

podľa § 11 ods. 1 zákona č. 409/2011 Z. z. o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej záťaže, ministerstvo je ústredný orgán štátnej správy na úseku environmentálnej záťaže;

podľa § 13 zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí, ak možno so zreteľom na všetky okolnosti predpokladať, že hrozí nebezpečenstvo nenávratného alebo závažného poškodenia životného prostredia, nesmie byť pochybnosť o tom, že k takému poškodeniu skutočne dôjde, dôvodom pre odklad opatrení, ktoré majú poškodeniu zabrániť;

podľa § 19 zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí, každý, kto zistí, že hrozí poškodenie životného prostredia alebo že k nemu už došlo, je povinný urobiť v medziach svojich možností nevyhnutné opatrenia na odvrátenie hrozby alebo na zmiernenie následkov a bez meškania ohlásiť tieto skutočnosti orgánu štátnej správy; povinnosť zasiahnuť nemá ten, kto by tým ohrozil život alebo zdravie svoje alebo blízkej osoby.

⁸ https://www.minzp.sk/files/sekcia-geologie-prirodných-zdrojov/zaverecna_sprava_vrakunska-cesta_skladka_chzjd_sk_ez_b2_136.pdf

⁹ *detto*

¹⁰ vid' napr. Všeobecné metodické usmernenie Úradu pre verejné obstarávanie č. 6/2022 k aplikácii § 18 ods. 1 písm. c) zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹¹ <https://www.eurofondy.gov.sk/program-slovensko/index.html>

¹² <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/28526/1>

- bude venovať zvýšenú pozornosť implementácii opatrení chrániacich zdroje pitnej vody,

ministerstvo považuje za vhodné rovnako vyhodnotiť takýto postup aj v iných projektoch eliminácie negatívnych vplyvov súvisiacich s ochranou prírody, obyvateľstva a životného prostredia, pri ktorých sa toto javí ako potrebné a/alebo účelné.